

Renowacja elewacji zabytkowej kamienicy

Z mgr Bożeną Boba-Dyga – konserwatorem dzieł sztuki, współwłaścicielką firmy ART Forum s.c. rozmawia Krystyna Wiśniewska

Krystyna Wiśniewska: *Jaki był stan elewacji zabytkowej kamienicy narożnej przy ul. Długiej 38 w Krakowie przed renowacją?*

Bożena Boba-Dyga: Murowana kamienica wraz z neomanierystycznym wystrojem architektonicznym powstała między 1874 r. a 1890 r., która to data widnieje na dekoracji sgraffitowej. Stan zachowania był zły, a nawet bardzo zły, głównie ze względu na obecność na powierzchni uszczelniającej warstwy nakropu cementowego. Przed konserwacją stwierdzono na powierzchni elewacji aż siedem warstw pochodzących z różnych okresów. Dekoracje obramień okiennych, dobrze zachowane, były w większości wykonane techniką odlewania z zaprawy na bazie cementu romańskiego i zamocowane metodą klejenia na cement romański oraz za pomocą metalowych gwoździ, a niektóre były odlewami gipsowymi. Najgorzej zachowały się tynki, zarówno gładkie jak i boniowane, wykonane na obrzutce z bardzo słabej zaprawy wapienno-piaskowej z pospółką rzeczną w roli wypełniacza oraz delikatne cienkowarstwowe sgraffitta, w przypadku których cementowy baranek był szczególnie zgubny.

KW: *Kiedy i przez kogo zostały wykonane prace konserwatorskie elewacji?*

B. B-D.: Prace remontowo-konserwatorskie wykonano w latach 2009 – 2011 na zlecenie Zarządu Budynków Komunalnych wg mojego autorskiego programu opartego na badaniach konserwatorskich. Prace prowadziło konsorcjum krakowskich firm – ART Forum Bożena Boba-Dyga, Jędrzej Dyga s.c. oraz Firma Remontowo-Budowlana Wojciech Twardowski. Więcej o nas i o tym obiekcie na stronie www.artforum.net.pl.

KW: *Na czym polegały prace remontowo-budowlane?*

B. B-D.: Podstawowe prace w przypadku gładkich powierzchni elewacji i boniowanego parteru budynku, to usunięcie nakrapianego tynku cementowego, skucie zdegradowanych wapiennych tynków oraz ich wa-

dliwych uzupełnień, a następnie wypełnienie ubytków i narzucenie tynku renowacyjnego oraz dwukrotne nałożenie egalizująco-wzmacniającej warstwy mineralnej z mikrowłóknem szklanym. Kolejną warstwą, jaką wykonano na gładkim licu ścian i boniowanego parteru, była gładź na bazie współczesnego cementu romańskiego. Pokryto ją preparatem hydrofobizującym, a następnie scalono laserunkiem. W przypadku dekoracji sztukatorskich i profili ciągnionych, wykonanych z cementu romańskiego, po usunięciu warstwy nakropu uzupełniono ubytki i wykonano cienkowarstwową egalizację lub rekonstrukcję powierzchni za pomocą zaprawy z cementu romańskiego.

Kolejne prace, to hydrofobizacja powierzchni sztukaterii i gzymsów oraz pokrycie farbą laserunkową na bazie krystalicznych pigmentów mineralnych i preparatu hydrofobizującego. Uzupełnienia ubytków dekoracji sztukatorskich w formie odlewów gipsowych, po ich oczyszczeniu, wykonano stosując gips sztukatorski zgodnie z zasadą *similis similibus*, a następnie po zagruntowaniu wzmacniająco-hydrofobizującym pomalowano dwukrotnie farbą mikrosilikonową o właściwościach hydrofobizujących w kolorze dobranym do cementu rzymskiego.

W przypadku dekoracji sgraffitowych zabezpieczono odspojone fragmenty bibułą japońską i w tych miejscach wykonano podtynkowe iniekcje. Po oczyszczeniu sgraffita wzmocniono jego strukturę przez impregnację, a następnie dokonano częściowo uzupełnień, a częściowo rekonstrukcji.

Kolejne prace remontowo-konserwatorskie na elewacji, to naprawa kamiennegookołu i balkonu, odtworzenie dekoracji malarsko-reliefowych na gzymsie oraz wymiana stolarki okiennej i drzwiowej na nową typy eurookna, wykonaną na wzór historycznej i pomalowanie jej na kolor zgodny z wynikami badań stratygraficznych.

KW: *Czy i jakiego typu nieprzewidziane problemy wystąpiły podczas prac konserwatorskich elewacji?*

Kamienica przy ul. Długiej 38 w Krakowie po renowacji

B. B-D.: Najwięcej problemów mieliśmy z konserwacją i rekonstrukcją dekoracji malarskich wykonanych w technice sgraffita, które były w bardzo złym stanie technicznym, a w niektórych miejscach występował ich całkowity brak. Odsłonięcie sgraffita nastąpiło jesienią i wówczas wykonano iniekcję w miejscach odspojonych, ale w okresie zimowym znacznie pogorszył się stan dekoracji. Powstały odspojenia i spękania nowych uzupełnień wykonanych w listopadzie, ponieważ woda, która wniknęła w porowatą strukturę sgraffita, zamarzła w okresie obniżonej temperatury i spowodowała uszkodzenia.

Ponadto podczas zabiegów iniekcyjnych stwierdzono powstawanie przebarwień, a miejsca już podklejone odspajały się ponownie i dlatego wykonywanie iniekcji podtynkowych trwało praktycznie do końca konserwacji sgraffita. Udało się również usunąć żółte plamy na dekoracji i wynik prac remontowo-konserwatorskich elewacji zabytkowej kamienicy przy ul. Długiej 38 był satysfakcjonujący nie tylko dla mnie, jako konserwatora prowadzącego, ale również dla wszystkich zaangażowanych w tę inwestycję.

KW: *Zdołała ona również uznać jury w konkursie „Modernizacja roku 2011”, w którym dotarła do finału oraz otrzymała nagrodę miesięcznika „Materiały Budowlane”. Życzę dalszych sukcesów i dziękuję za rozmowę.*